

ПРОГРАМА
ЗА ОВЛАДЯВАНЕ ПОПУЛАЦИЯТА
НА БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА
НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ШАБЛА
2012-2015 г.

Приета с Решение № 248 по Протокол № 17 от 30 октомври 2012 година, удължена с Решение № 119 по Протокол № 12 от 31 май 2016 година на Общински съвет – Шабла със срок до приемане на Национална програма и план за действие по чл. 40, ал. 3 от Закона за защита на животните

СЪДЪРЖАНИЕ

I. АНОТАЦИЯ

1. Описание на проблема
2. Причини за възникване на проблема
3. Популация на безстопанствените кучета

II. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

1. Цели
2. Задачи

III. ЗАКОНОВА РАМКА

1. Закона за защита на животните
2. Закон за ветеринарномедицинската дейност
3. Закон за здравето

IV. ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

1. Биологични характеристики и особености
2. Епизоотология и болести, които кучетата могат да пренасят пряко

V. МЕТОДОЛОГИЯ

1. Кастрация
2. Евтаназия
3. Задомяване
4. Регистрация и надзор на безстопанствени кучета
5. Регистрация на домашни кучета
6. Контрол върху изискването за отглеждане на домашни кучета
7. Популяризиране ползите от кастриране на домашни кучета
8. Кампания за подобряване чистотата на градската среда

VI. УЧАСТНИЦИ В ПРОГРАМАТА

1. Общински съвет
2. Кмет и общинска администрация
2. Неправителствени организации за защита на животните

VII. СРЕДСТВА, РЕСУРСИ И ВРЕМЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Източници за финансиране
2. Ресурси
3. Време за изпълнение

VIII. ОЦЕНКА ЗА УСПЕВАЕМОСТ НА ПРОГРАМАТА – КРИТЕРИИ

1. Качествени промени
2. Количествени подобрения

IX. МЕРКИ ЗА ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА СЪС БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

X. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. АНОТАЦИЯ

От 31 януари 2008 година е в сила Законът за защита на животните (ЗЗЖ), който налага на общините редица права и задължения относно контрола по хуманно отношение към животните и третирането на домашните и безстопанствените кучета.

Изготвянето и прилагането на тази Програма е в изпълнение на чл. 40, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗЖ и се налага поради това, че проблемът с безстопанствените кучета е сериозен за обществото, с многостранни измерения (ветеринарномедицински, хуманомедицински, социално-битови, икономически и екологични). Досега взетите мерки, в изпълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВМД), се оказват недостатъчни. Все още не може да се намери цялостно и трайно решение, дори и в новоприетия закон.

1. Описание на проблема.

През последните години проблемът с увеличаващата се популация на безстопанствените кучета става все по-осезаем от жителите на общината. Зачестяват оплакванията за наличие на безстопанствени кучета, за посегателства на безстопанствените кучета над домашни животни, за нарушеното право на деца и възрастни да се придвижват спокойно и без страх по улиците.

Наличието на бездомни кучета в едно населено място води до сериозни последици за жителите. Необезпаразитените и неимунизирани животни пренасят различни болести като ехинококоза, марсилска треска, лаймска болест, бяс и др. Свободното придвижване на кучетата създава дискомфорт сред населението.

- много хора са страхуват от безстопанствените кучета;
- през нощта, шумът създаден от животните смущава спокойствието на хората;
- тежкото положение на безстопанствените кучета травмира хората, които обичат животните.

Необходимо е да се приведе в действие ефективна система спрямо регулирането на кучешката популация, свързана с предприемането на конкретни мерки за решаване на проблема с безстопанствените кучета, намиращи се на територията на община Шабла. Намирането на ефективен модел за трайно справяне с проблема предполага задълбочено да се анализират резултатите от досега прилаганите методи, както и да се почерпи опит от световната успешна практика в тази област.

Настоящата програма е разработена на основание чл. 40, ал. 1 от Закона за защита на животните в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща преките и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета, както в населените, така и извън населените територии.

2. Причини за възникване на проблема.

Причините за възникването на проблема с нарастващата популация на безстопанствените кучета са следните:

- липсата на адекватно и цялостно законодателство;
- недостатъчния контрол върху популацията на домашните кучета;
- занижения контрол или липсата на такъв от страна на собствениците на кучета по отношение на поведението им на разгонени животни;
- временното използване на кучетата за пазачи на строителни обекти, гаражи, обработваеми площи и др;
- липсата на хуманно образование за отношението към животните и грижите, от които се нуждаят.

Често хората решават да отглеждат домашни любимци, без да са наясно с грижите, които са необходими за отглеждането им в продължение на години.

В повечето случаи липсва отговорно поведение, свързано с кастрация и предотвратяване на нежелано поколение, което често се изхвърля на улицата. Собствениците на животните все още не приемат като задължение регистрацията на домашния любимец, плащането на такса и отговорността за здравето и поведението му.

В последните години проблемите „с” и „на” безстопанствените кучета поляризираха общественото мнение в България. От една страна пострадалите граждани изискват бързо и радикално решаване на проблема, от друга любителите на животни и природозащитни организации поставят въпроса за хуманно отношение към животните.

Необходимо е да се приложат научни мерки, които са доказали своята ефективност за справяне с проблема в редица страни.

3. Популация на безстопанствените кучета.

Основните фактори, определящи наличието на безстопанствени кучета в дадено населени място се свежда най-общо до три условия, които се предлагат в средата: наличието на количество хранителен ресурс, вода и подслон. Изследователите на проблема установяват, че съществува определен максимален брой животни, живеещи на дадена територия, които се лимитират от налично количество храна, вода и подходящи убежища срещу времевите условия или от други животни – т.нар. „капацитет на задържане”. Отделните индивиди на тази площ може да варират, но размерът на популацията като цяло ще остане относително постоянен тъй като на „входа” той се регулира от новородените малки кученца и изоставените животни, а на „изхода” – от напусналите популацията от бездомни, поради естествена смърт, намиране на втори дом, настаняване в приюти и евтаназия. Крайният брой кучета на дадена площ винаги достига до „капацитет на задържане”. Така ако женските кучета раждат малки, но капацитетът на даден терен не се промени, то вероятността тази малки да оцелеят е нищожна поради липса на храна или риск от заболявания. В случай, че едно животно „отпадне” от дадена площ неговото „място” веднага се заема от друго, по-младо животно и така се запазва капацитета.

Като се отчитат основните фактори, определящи наличието на бездомни кучета на дадена територия, като относително по-рискови могат да се посочат районите в които:

- не е предложено добро решение с битовите отпадъци – няма редовно сметосъбиране, не се използват затворени контейнери за боклук, сметищата не са оградени;
- съществуват хранителни отпадъци, които целенасочено се осигуряват от гражданите;
- съществуват условия за задържане на застояла вода;
- съществуват изоставени и порутени постройки;

Определянето на точния брой на бездомните кучета е задължително условие при планирането и провеждането на всички мерки за намаляване на тяхната популация. Установяването на техния брой по райони и идентифициране на най-рисковите територии е важно за това, къде трябва да бъдат насочени усилията приоритетно.

II. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

1. Цели.

Целта на тази Програма е установяването на контрол върху популацията на безстопанствените и домашни кучета като се гарантира здравето на хората и безопасността на селищната среда.

- Намаляване до минимум на рисковете от разпространението на заразни заболявания, които касаят хора и животни.
- Развитието на чувство на отговорност у хората при отглеждането на животни.

Формирането на конкретни цели и мерки на Програмата е извършено на базата на детайлен анализ на съществуващото състояние и специфичните местни условия и нужди. От друга страна те са синхронизирани с нормативните изисквания, регламентиращи дейността.

2. Задачи.

Основната задача, която си поставя настоящата Програма, е овладяване броя на безстопанствените кучета, до трайно изчезване на явлениято „безстопанствени кучета”. За изпълнението ѝ е необходимо да се прилагат мерките, предвидени в ЗЗЖ и ЗВМД относно кастриране, обезпразитяване и ваксиниране на безстопанствените кучета, евтаназия на агресивните и неизлечимо болните животни и спазване на нормативните разпоредби за отглеждане на домашни кучета.

III. ЗАКОНОВА РАМКА

Програмата е разработена в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща както преките, така и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета както в населените, така и извън населените територии.

1. Закон за защита на животните.

Законът има за цел да бъде запълнена съществуващата празнота в системата от нормативни актове на Република България, който въвежда мерки за формиране и задълбочаване на разбирането на обществото относно защитата на животните, обучението на децата и младежта и др. Законът е рамков за всички животни и определя неуредени в ЗВМД области като: прилагане на мерки за регулиране на популациите от безстопанствени животни; създаването на национална база данни за регистрация на домашните и кастрираните вече безстопанствени кучета и др.

2. Закон за ветеринарномедицинската дейност.

Задълженията на кметовете на общини по отношение на безстопанствените кучета са определени в ЗВМД и Правилника за прилагане на Закона за ветеринарномедицинската дейност (ППЗВМД).

3. Закон за здравето.

Съгласно чл. 31, ал. 1 от Закона за здравето (ЗЗ), държавата, общините, юридическите и физическите лица осъществяват дейността си, като осигуряват опазването на жизнената среда от вредно въздействащите върху здравето на човека биологични, химични, физични и социални фактори.

IV. ЗАБОЛЯВАНИЯ, ПРЕНАСЯНИ ОТ БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

1. Инфекциозни болести.

- Салмонелоза (паратиф). Това е една от най-често срещаните се инфекциозни болести по бозайниците. Причинител на заболяването са няколко типа бактерии, които са много устойчиви към външни въздействия.

- Туберкулоза. Специфична, хронична инфекциозна болест, която се характеризира с появата на туберкули (възелчета) в различни органи, които казеозират и впоследствие калцифицират. Болестта е разпространена повсеместно и от нея заболяват почти всички видове животни и човекът.

- Бронхосептикоза (бордетелна инфекция). Заразно заболяване, което протича с признаци на бронхопневмония. Причинител е *Bordetella bronchiseptica*, която обитава горните дихателни пътища на повечето видове бозайници.

- Бяс. Остра заразна болест, към която са възприемчиви всички видове животни и човекът. Причинителят е вирус. Разпространява се от скитащи кучета, а в последно време и диви хищници. Заразяването става чрез ухапване или попадане на вируса върху ранички, драскотини по кожата. Инкубационният период е до 60 дни.

- Тизерова болест. Причинител е *Bacillus piliformis*. Като причини за развитието на заболяването се считат стресорните въздействия (лошо хранене, третиране с препарати по време на експеримент и други фактори, свързани с околната среда). Инкубационният период е от 5 до 15 дни.

2. Гъбични болести.

- Дерматомикози (трихофития, фавус, микроспория). Микотичните болести се наричат още дерматомикози, тъй като се предизвикват от гъбички и засягат кожата на почти всички видове бозайници. Инкубационният период продължава от 8 до 30 дни.

3. Паразитни (инвазионни) болести

- Токсоплазмоза. Паразитно заболяване, с разнообразно протичане. Възприемчиви към болестта са всички диви и домашни животни. Токсоплазмозата е разпространена по цялото земно кълбо, както сред хората, така и сред животните.

- Цестодози (представители на сем. Taeniidae). Към разред Cyclophylloidea спадат по-голямата част от всички цестоди. Това са най-съвършените и най-специализираните панделковидни червеи, които паразитират предимно в топлокръвните животни – птици и бозайници.

- Ехинококоза
- Дипилидиоза
- Нематодози
- Токсокароза

4. Кърлежовопреносимите инфекции /КПИ/.

Бездомните и скитащи кучета представляват един от основните резервоари на зараза за някои КПИ, най-често срещана от които е Марсилската треска. Това обстоятелство изисква системни мерки за контролиране на кучешката популация.

Наличието на бездомни кучета в един град или село може да доведе до сериозни последствия за населението му. Най-тежките потенциални опасности са за живота и здравето на хората, тъй като необезпаразитените и неимунизирани животни могат да пренасят различни заразни и паразитни болести. Именно скитащите бездомни кучета са основен източник, разпространител и резервоар на причинители на зоонози, някои от които смъртоносни (ехинококоза, марсилска треска, лаймска болест, бяс и др.). Глутници от безстопанствени кучета биха нарушили не само спокойствието и комфорта на хората в даден район, но застрашават и тяхната сигурност. При евентуални нападения и ухапвания от животни с агресивно поведение, които освен до здравни последици, могат да доведат и до създаване на страх и емоционален стрес в хората. Друг риск е възможността за възникване на пътно-транспортни произшествия поради безстопанствено скитащите се животни, особено в периода на разгонване. Не на последно място е и приносът на бездомните кучета за замърсяването на градската среда с отпадъчни продукти, както и с битови отпадъци от контейнерите за смет, до които имат достъп.

V. МЕТОДОЛОГИЯ

1. Кастрация, обезпаразитяване, ваксинация срещу бяс, трайна маркировка и връщане по места на не агресивни и здрави безстопанствени кучета.

1.1. Ветеринарномедицинските манипулации на безстопанствените кучета се осъществяват в приюти, стационарни или подвижни амбулатории, съгласно чл. 40, ал.4 от ЗЗЖ..

1.2. Обработката на безстопанствените кучета е с гратисен период до 31.12.2015 г., съгласно § 17 от ЗЗЖ.. Приоритетно се обработват женските кучета.

1.3. Залавянето на безстопанствените кучета се извършва, съгласно чл. 42, ал.1 от ЗЗЖ .

1.4. Обработката се извършва на принципа на масова кастрация (свободен лов, като от дадено място се залавят абсолютно всички възможни кучета във фертилна възраст, приоритетно женски) по райони и във връзка с молби и сигнали на граждани.

В редица страни в света практиката е доказала, че метода на кастриране и връщането в естествена среда на безстопанствените животни е високо и трайно ефективен, като в дългосрочен план води до спестяване на средства. Връщането на неагресивни и здрави животни на местата, от където са взети, ще предотврати прииждането на други некастрирани безстопанствени кучета от различни райони и ще поддържа баланса на популацията в рамките на приемливо за населението съжителство.

Връщането на кастрираните кучета е необходимо да става в най-кратки срокове, за да не се загуби способността им за адаптация и оцеляване в естествената им среда.

Съгласно изискванията на чл. 48 от ЗЗЖ връщането на кастрираните животни не се допуска в дворовете на детски ясли и градини, училища, болници, както и в близост до площадки за игра на деца, пътища от Републиканска пътна мрежа.

2. Евтаназия.

2.1. Неизлечимо болни животни се подлагат на евтаназия, съгласно чл. 179, ал. 3, т. 1 от ЗВМД и чл. 45, т. 8 от ЗЗЖ.

2.2. Доказано агресивни кучета, които са участвали в инцидент с ухапвания на човек или животно се подлагат на евтаназия, съгласно чл. 179, ал. 3, т. 4 от ЗВМД.

3. Задомяване.

3.1 Всеки приют разработва и прилага система за информиране на гражданите за животните, които се предлагат за отглеждане, в т.ч. публикация в интернет страница и публикации в медиите, съгласно чл. 41, ал. 6 от ЗЗЖ.

3.2. Кметът съдейства за предоставяне на общински терени за изграждане на приюти за отглеждане на животни и тяхното задомяване или за обработка и връщане по места, при спазване на чл. 48 от ЗЗЖ.

3.3. Общините и организациите за защита на животните (ОЗЖ) организират публични мероприятия за задомяване на безстопанствените кучета.

4. Регистрация и надзор на безстопанствени кучета.

4.1. Регистрация се извършва от всички амбулатории и приюти, които обработват безстопанствени кучета.

4.2. Регистрацията се извършва чрез поддържане на дневник, в който се вписват задължително следните данни за обработените кучета:

- Идентификационен номер;
- Отличителни белези на животното - пол, цвят, възраст, големина;
- Дата и място на залавяне;
- Дата и място на връщане;
- Отговорно по надзора физическо или юридическо лице.

4.3. Данните от регистъра на амбулаториите и приютите, които работят по програмата, се изпращат до 10-то число всеки месец в общинска администрация - Шабла. Надзор на обработените кучета се извършва съгласно чл. 49 и чл. 50 от ЗЗЖ.

5. Регистрация на домашни кучета.

5.1. Регистрация на домашни кучета се извършва съгласно чл. 174 от ЗВМД.

5.2. Таксата за домашни кучета се събира от звено "Местни данъци и такси".

5.3. Организират се кампании за обработване и регистрация на кучетата.

6. Контрол върху изискването за отглеждане на домашни кучета.

Контролът върху изискванията за отглеждане на домашни кучета се извършва от общинска администрация – Шабла, ОДБХ и ОЗЖ, съгласно глава шеста от ЗЗЖ.

7. Популязиране ползите от кастриране на домашни кучета.

7.1. Организиран се кампания за разясняване на ползата от кастрацията чрез брошури, медийна кампания и др.

7.2. Съвместна работа с ветеринарните лекари.

8. Кампания за подобряване чистотата на градската среда.

8.1. Определяне на площи, където домашните кучета да бъдат пускани свободно да играят и тичат.

8.2. Ограждане на съществуващи детски площадки, детски градини, училища и др.

VI. УЧАСТНИЦИ В ПРОГРАМАТА

1. Общински съвет.

1.1. Общинският съвет приема Програма за овладяване популацията на безстопанствени кучета и гласува годишен бюджет за изпълнението ѝ, съгласно чл. 40 ал. 1 от ЗЗЖ.

1.2. Общинският съвет предвижда средства в общинския бюджет за изграждане на приют за безстопанствени кучета, съгласно чл. 41, ал. 1 от ЗЗЖ.

2. Кмет и общинска администрация.

2.1. Кметът или упълномощени от него лица организират цялостното изпълнение на програмата, действията по изграждането/ обособяването и стопанисването на общински „Приют за бездомни кучета”, сключването на договори с други приюти и стационарни и подвижни амбулатории.

2.2. Общинска администрация – отдел „Европейски програми и проекти”

2.2.1. Организира и координира изпълнението на заложените мерки по програмата, съгласно утвърдения бюджет от Общинския съвет.

2.2.2. Контролира изпълнението на договорите за обработка на безстопанствените кучета с приюти и стационарни и подвижни амбулатории, както и стопанисването и дейността на общинския ”Приют за безстопанствени кучета”.

2.2.3. Обработка писмени сигнали и жалби на граждани и организации, както и такива, постъпили по телефона и електронната поща.

2.2.4. Анонимни сигнали и жалби не се обработват.

2.2.5. При подаване на сигнал се записват имената на гражданина или организацията и телефон за обратна връзка, посочва се мястото на инцидента и описание на кучето/тата/.

2.2.6. Проверката по постъпилите жалби и сигнали от предствители на общинска администрация, лицата, с които общината е сключила договор за изпълнение на настоящата програма и ОЗЖ /в случай на наличие на такава/ и съдържа подробно описание на фактическите обстоятелства, както следва:

- информация от жалбоподателя: медицинско свидетелство /в случай на наличие на такава/, подробно описание на кучето, участвало в инцидента;

- информация от лица, които са били свидетели на инцидента или имат наблюдения върху поведението на кучето;

- резултатите от проверката се обобщават в констативен протокол.

2.2.7. В зависимост от резултатите, представени в констативния протокол, се предприемат следните действия:

- доказано агресивни кучета се третират съгласно чл. 179, ал. 3, т. 4 от ЗВМД и чл. 45, ал. 8 от ЗЗЖ ;

- в случай, че жалбата е неоснователна кучето/тата се обработват/т и се връща/т на мястото на залавяне.

2.2.8. Действията по сигналите и жалбите се извършват от специализираното звено към общинския "Приют за безстопанствени кучета", частно практикуващи ветеринарни лекари или ОЗЖ, с които общината има сключен договор за изпълнение на мерките в настоящата програма.

3. Организации за защита на животните (ОЗЖ).

Към настоящия момент на територията на община Шабла няма регистрирани ОЗЖ, нито такива, които упражняват някаква дейност в рамките на общината.

Съгласно разпоредбите на Закона за защита на животните ОЗЖ:

- могат да стопанисват приют или подвижни амбулатории самостоятелно или съвместно с общината по чл. 41, ал. 4 или ал. 5;
- могат да кандидатстват съгласно чл.40, ал. 4 за участие в програмата и да сключат договор за изпълнението ѝ;
- могат да набират финансови средства за изпълнението на мерките в програмата;
- съдействат на общината за обработване и проверка на постъпилите жалби и сигнали;
- участват в разрешаването на проблемите, потвърдени от проверките по постъпилите жалби и сигнали;
- предоставят информация за необработените кучета по населени места до амбулаториите и приютите, които работят по програмата;
- изпълняват мерки спрямо обработените кучета, за които са поели надзор съгласно чл. 49 и чл. 50.
- съдействат за медийно отразяване на дейностите по настоящата програма;
- организират и провеждат задомителни кампании.

VII. СРЕДСТВА, РЕСУРСИ И ВРЕМЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Източници за финансиране.

- Общински бюджет съгласно чл 40, ал. 1 ЗЗЖ;
- Постъпления от такси по чл. 175 ЗВМД и чл. 116 ЗМДТ
- Дарения
- Финансови средства от организации за защита на животните /ОЗЖ/

2. Време за изпълнение.

Съгласно § 17 от ПЗР на ЗЗЖ, периодът за работа по програмата е до 31 декември 2015 година и в този период кучетата поетапно трябва да бъдат изтеглени в приюти.

VIII. ОЦЕНКА ЗА УСПЕВАЕМОСТ НА ПРОГРАМАТА - КРИТЕРИИ

1. Качествени промени.

- Повишаване на безопасността в населените места и намаляване на социалното напрежение.
- Повишаване събираемостта на таксите за домашни кучета.
- Овластяване на притока на нежелани животни от дома към улицата чрез кастрация.
- Мониторинг върху популацията на безстопанствените кучета.
- Утвърждаване на европейските практики за третиране на животни.

2. Количествени подобрения.

- Постепенно намаляване на популацията на безстопанствени кучета, до изтеглянето им в приюти.

- Увеличаване броя на регистрираните домашни кучета.
- Повишаване на постъпленията от такса домашни кучета.
- Преброяване на популацията на безстопанствени кучета.

3. Критерии за изпълнение на програмата.

- Брой на обработените животни.
- Брой на регистрираните домашни кучета.
- Брой на кастрираните кучета, които живеят на открито.
- Брой на кастрираните домашни кучета.
- Брой на хората, които търсят съдействието на екипа за решаването на проблема с кучешката популация.
- Брой на задомените кучета в края на третата година.
- Годишен отчет за извършените дейности по Програмата и резултати представени от кмета пред изпълнителния директор на БАБХ, съгласно чл. 40, ал. 2 от ЗЗЖ.

IX. МЕРКИ ЗА ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

Мерки и дейности по тях	Изпълнител	Срок
МЯРКА 1: РЕГУЛИРАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА НА БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА		
Дейност 1: Поетапно изграждане и оборудване на приют за безстопанствени кучета.	Община Шабла	2012-2015
Дейност 2: Сключване на договор с кастрационен център и/или ветеринарен лекар, упражняващ ветеринарномедицинска практика за извършване на манипулации по кастриране, обезпаразитяване, ваксинация срещу бяс, маркиране и евтаназия /при необходимост/ на безстопанствените кучета.	Община Шабла	Ежегодно
Дейност 3: Преброяване на безстопанствените кучета след извършена обработка и връщането им на местата, от където са взети. Създаване на регистър на обработените безстопанствени кучета.	Община Шабла, амбулатории и приюти	Ежегодно
Дейност 4: Организиране на кампании за безплатно кастриране на домашните кучета, отглеждани на територията на община Шабла.	Община Шабла, амбулатории и приюти, ОЗЖ	При възможност ежегодно
Дейност 5: Обезпаразитяване на обществените територии, обитавани от безстопанствените кучета.	Община Шабла	При установяване на кърлежи, бълхи и други паразити
МЯРКА 2: РЕГИСТРАЦИЯ НА ДОМАШНИТЕ КУЧЕТА		
Дейност 1: Паспортизация с регистрация в ОДБХ – Добрич и провеждане на ежегодно ваксиниране и обезпаразитяване на всеки три месеца.	Собственици на кучета	Постоянен

Дейност 2: Регистриране на кучета в община Шабла чрез попълване на декларации и заплащане на такси за притежаване на куче.	Собственици на кучета; кметове и кметски наместници на населените места	Ежегодно
МЯРКА 3: ИНФОРМИРАНост И КОНТРОЛ		
Дейност 1: Организиране на образователни кампании за запознаване на обществеността с механизма на поддържане на постоянно нива на популация на безстопанствените кучета и ползите от кастрациите на домашните кучета.	Община Шабла, амбулатории и приюти, ОЗЖ	Постоянен
Дейност 2: Изготвяне на отчет пред Изпълнителния директор на Агенцията по безопасност на храните за степента на изпълнение на настоящата програма.	Кмет на община	Ежегодно до 31 март
Дейност 3: Участие в изготвяне и провеждане на общообразователни програми, насочени срещу безотговорното и нехуманно отношение към животните.	Община Шабла, амбулатории и приюти, ОЗЖ	Постоянен
Дейност 4: Санкциониране на собствениците на кучета, които не спазват изискванията за отглеждането им, изоставили са ги и не се грижат за тях.	Община Шабла, ОДБХ	Постоянен

X. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Евтаназията не решава проблема с безстопанствените кучета. При масова евтаназия популацията временно намалява до момента на поява на ново поколение бездомни кучета, което се поддържа според наличното количество храна, води и подслон в средата. Доказаният за ефективен метод в редица страни по света е кастрацията и връщането на животните по местата, от където са били заловени. Така върнатите кучета пазят територията си от новоприиждащите кучета и в същото време не могат да се възпроизведат.

Регистрацията и идентификацията на домашните кучета са от голямо значение при осъществяването на контрол на популацията им и намаляване изоставянето им.

Образователните кампании след обществеността ще способстват за разбиране на поведението на животните и техните нужди.